

**İslam Medeniyetinin Doğuşu - I**

1. Siyer, Peygamber Efendimiz'in hayatı, meğazi savaşları, hadis ise sözleridir. Kur'an-ı Kerim, İslam'ın temel kaynağıdır. Orhun Yazıtları İslami Dönem'e ait değildir. Orhun Yazıtları VIII. yüzyıla ait olsa bile Müslüman Türklerin değil, İslam öncesi Türklerin tarihinden bahsetmiştir.

CEVAP E

2. İslam tarih yazıcılığı Abbasiler Dönemi'nde başlamıştır. İbn-i İshak, İbn-i Hişam, İbn Sa'd, Belazuri, Taberi Abbasiler Dönemi'nde yaşamış İslam tarihçileridir.

CEVAP B

3. İbn İshak Siretü'n-Nebeviyye  
İbn Hişam Siretü'n-Nebeviyye  
Taberi Tarihu'l-Umem ve'l-Mülûk  
İbn Sa'd Kitabu't-Tabakat  
Belâzuri Fütuhu'l-Büldan  
Vakıdî Kitabu'l- Meğazî

Bu eserler VIII. ve IX. yüzyıllarda yazılmıştır. İbn Haldun'un Mukaddime'si bir tarih kitabı olmaktan ziyade tarihin felsefesi üzerinde durmuştur.

CEVAP E

4. SÖZLÜ KAYNAKLAR; Tarihî şiirler, hikâyeler, anekdotlar, efsaneler, tarihî destanlar, menkıbeler, fıkra, atasözleri.

YAZILI; Kur'an-ı Kerim, hadis kitapları, siyer, meğazî ve genel tarih kitapları, tabakât ve terâcim kitapları, şehir ve bölge tarihleri, hanedan tarihleri, nesep kitapları, fütûhat kitapları.

ARŞİV; fermanlar, beratlar, hükümler, ahitnameler, şeriyeye sicilleri.

Siyer, tabakat ve teracim hâl tercümesi olup biyografik eserlerdir. Fütûhat ise fetihler ve zaferlerdir.

CEVAP C

5. İbn Haldun'a göre tarih ilmi, sadece olayların kaydedilip aktarılmasından ve rivayet edilmesinden ibaret olmayıp, artık teorik ve kavramsal bir çalışmadır. Tarihçi zamanın değiştirdiği toplumun hâllerine dikkat etmeli, yeni nesillerin ve milletlerin değişen âdet ve alışkanlıklarını, ümrânın hâllerini, bedevî ve hadarî (şehirli) yaşam biçimlerini dikkate almalıdır. Bu anlayışa sahip olduğu için İslam tarihinde tenkitçi metot İbn-i Haldun ile başlamıştır.

CEVAP D

6. Kitabü'l - Megazi Vâkıdî'nin meşhur eseridir. İslam tarihinin ilk ve en önemli kaynakları arasında yer alan Kitâbu'l-Meğâzî, İbn İshak'ın Meğâzî'sinin ve İbn Sad'ın Tabakat adlı meşhur eserinin temel kaynaklarındandır.

CEVAP B

7. İslam tarihinde ilk defa takvim Hz. Ömer Dönemi'nde kullanıldığı için resmî yazılara tarih koyma usulü Hz. Ömer Dönemi ile başlamıştır.

CEVAP A

8. İslam tarihi açısından yarımada'nın en önemli bölgesi Hicaz'dır. Çünkü İslam, bölgenin önemli şehirlerinden olan Mekke'de doğmuş, Medine'de gelişip yayılmıştır. Bu bölgenin başka önemli bir şehri de Taif'tir.

CEVAP E

9. Samiler, Sami halkları veya Semitik, büyük kısmı bugün Orta Doğu adı verilen coğrafyada yaşayan etnik gruptur. Araplar, İbraniler, Aramiler, Süryaniler, Maltalılar gibi halklar bu etnik gruba mensuptur.

CEVAP D

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - I

10. Ekonomik hayat coğrafi koşullarla ilgili olduğu için İslam'ın yayılmasının bu alanda bir değişime neden olması imkânsızdır.

CEVAP B

11. İslamiyet'in doğduğu sıralarda Bizans; Kafkaslar, Anadolu, Suriye ve Kuzey Afrika'ya kadar olan bölgelere hâkimdi. Ancak Bizans, çevresindeki Avarlar, Sasaniler ve Slavlar ile sürekli çatışmalar yaşamaktaydı. Irak topraklarına ise Sasaniler hâkimdi.

CEVAP C

12. İslamiyet'in doğuşu sırasında Orta Asya'ya Köktürkler hâkimdi. Köktürkler, tek Tanrı anlayışına dayalı "Gök Tanrı" dinine inanırlardı.

CEVAP C

13. İslamiyet'ten önce Arap Yarımadası'nda küçük devletler bulunmakta olup yarımada'nın geneline kabilecilik hâkimdi. Güçlü bir merkezî otorite yoktu.

CEVAP E

14. Müslümanlıktan önce Araplar arasında iç savaşlar eksik olmazdı. Yalnızca "Eşhür-i hurum" denilen dört ayda savaşmak haram sayılırdı. Bu dört ayda (Zilka'de, Zilhicce, Muharrem, Receb) savaş yapılacak olursa fâcirane sayıldığı için buna "Ficâr Savaşı" denirdi.

CEVAP B

15. V. asırdan itibaren Mekke'de Kureyş hâkimiyeti başlamıştır. Mekke'de yönetim ve hacla ilgili bazı görevler vardır. Bunlar şunlardır:

- \* Rifâde: Mekkelilerden para toplayıp fakir hacıların yiyecek ihtiyacını karşılamak
- \* Sikâye: Hacılara su bulmak ve dağıtmak
- \* Nedve: Mekke'nin ve Kureyş kabilesinin önemli işlerinin görüşüldüğü Dâru'n-Nedve'deki başkanlık görevini yürütmek
- \* Hicâbe: (Sidane) Kâbe'nin perdedarlığı, bakımı ve anahtarını korumak
- \* Livâ (Ukâb) Kureyş'in bayrağını taşımaktır.

CEVAP A

16. Arabistan'ın çeşitli bölgelerinde panayırılar kurulurdu. Arapların ekonomik hayatında olduğu kadar sosyal hayatında önemli bir yer tutan bu panayırılarının en meşhurları şunlardı: Ukâz, Zülmecaz, Mina, Dumetü'l-Cendel, Muşakkar, Suhâr, Debâ, Aden, San'a. Bunların en önemlisi, uluslararası nitelikte ve aynı zamanda edebî bir kongre özelliği taşıyan Ukâz'dı. Burada edebî sohbetler yapılır, şairler en güzel şiirlerini burada okur ve dereceye girenler de Kâbe'nin duvarına asılırdı. Cahiliye Dönemi'nde kabileler arasında siyasi bir birlik olmamasına rağmen ticari açıdan bir birlik söz konusuydu.

CEVAP C

17. İslamiyet'in doğduğu sıralarda Bizans; Kafkaslar, Anadolu, Suriye ve Kuzey Afrika'ya kadar olan bölgelere hâkimdi. Ancak Bizans, çevresindeki Avarlar, Sasaniler ve Slavlar ile sürekli çatışmalar yaşamaktaydı.

CEVAP B

18. Doğu Roma olarak bilinen Bizans İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'du. Doğu Roma en parlak dönemini VI. yüzyılda Justinianos (Jüstinyenüs) Zamanı'nda yaşamıştı. İslamiyetin doğuşu sırasında ülkede Herakleus sülalesi (610- 711) hakimdi.

CEVAP C

19. Budizm, bugün dünya üzerinde yaklaşık 500 milyonu aşkın inananı bulunan bir dindir. İlk önce Hindistan'da ortaya çıkmış, daha sonra zaman içinde , Güneydoğu ve Doğu Asya'da (Çin, Japonya, Kore, Moğolistan, Nepal, Sri Lanka, Tayland ve Tibet gibi ülkelerde) yayılmıştır. Şintoizm Japonların resmi dini idi.

CEVAP A

20. Mekke'de yönetim ve hacla ilgili bazı görevler vardır. Bunlar: Rifâde: Mekkelilerden para toplayıp fakir hacıların yiyecek ihtiyacını karşılamak, Sikâye: Hacılara su bulmak ve dağıtmak. Nedve: Mekke'nin ve Kureyş kabilesinin önemli işlerinin görüşüldüğü Dâru'n-Nedve'deki başkanlık görevini yürütmek. Hicâbe: (Sidane) Kâbe'nin perdedarlığı, bakımı ve anahtarını korumaktır. Kiyade ise Cahiliye Dönemi'nde ordu komutanına verilen isimdi.

CEVAP E

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - I

21. İslam'ı ilk kabul eden Hz. Hatice olmuştur. Ardından Hz. Ali, ondan sonra Hz. Zeyd Müslüman oldu. Müslümanların dördüncüsü Hz. Ebu Bekir olmuştur. Bunlara "İlk Müslümanlar" denir.

CEVAP D

22. 615 yılında dördü kadın on biri erkek olmak üzere on beş kişiden oluşan ilk kabile Habeşistan'a hicret etti. İlk hicretten bir yıl sonra 616 yılında seksen iki erkek, on sekiz kadından oluşan ikinci kabile Peygamberimizin amcasının oğlu Cafer bin Ebu Talip'in başkanlığında Habeşistan'a hicret etti. 622 yılında Müslümanlar son olarak Medine'ye hicret etmiştir.

CEVAP C

23. 620 yılında Peygamberimiz'in amcası Ebu Talip, ondan kısa bir süre sonra da eşi Hz. Hatice vefat etti. Peygamberimiz her ikisinin de vefatına çok üzüldü. Bu yıla "hüzün yılı" adı verildi.

CEVAP C

24. Evs ve Hazreç kabilelerinden toplam on iki Müslüman Akâbe mevkiinde Hz. Peygamber'le gizlice buluşur. Burada İslam'ı kabul ederek Hz. Peygamber'le bir sözleşme yaparlar. Bu sözleşmeye İslam tarihinde Birinci Akâbe Sözleşmesi (Biat) denilmiştir. Beni Nadir Medine'deki Yahudi kabilelerdendir.

CEVAP B

25. Hz. Muhammed (s.a.v), 621 İ. Akâbe sözleşmesinden sonra Mus'ab bin Umeyr'i İslam'ı anlatmak üzere Medine'ye gönderdi. Mus'ab'ın çalışmaları sayesinde bir yılda Medine'de Evs ve Hazreç kabilelerinin tamamına yakını Müslüman oldu.

CEVAP D

26. Fil Vakası ya da Fil Olayı, Hz. Muhammed'in doğumundan 52 gün önce Kâbe'yi yıkmak amacıyla Mekke üzerine filleriyle birlikte yürüyen Yemen Valisi Ebrehe ve ordusunun Allah tarafından gönderilen Ebabil kuşları vasıtasıyla bozguna uğratılmasını anlatan olayın adıdır.

CEVAP C

27. Lat, Menat, Hubel ve Uzza Kâbe'de bulunan büyük putlardandı. Hubaşe küçük panayırlardan birinin adıdır.

CEVAP B

28. Hilful Fudul veya Hilful Füdul, erdemli insanların yemini anlamındadır. 580'li yıllarda Arap kabileleri arasında süregelen Ficâr savaşları sonrasında ortaya çıkan anarşi ortamında, can ve mal güvenliğinin sağlanması, zayıf ve güçsüzlerin korunması, zulmün önlenmesi gibi amaçlarla, toplumda sözü geçen, saygın ve iyi niyetli kişilerin önderliğinde kurulan ve Hz. Muhammed'in de toplantılarına katıldığı barış cemiyetidir. Hicretten sonra İslam Devleti'nin tek yasal siyasi partisi olup Hz. Osman'ın öldürülmesinden sonra kapanmıştır.

CEVAP A

29. Darülerkam, Hz. Peygamber'in peygamberliğinin ilk yıllarında Mekke'de İslâmiyet'i tebliğ ettiği evdir. İslâm tarihinde Dârülişlâm diye de bilinen bu ev, ilk Müslümanlardan Erkam b. Ebû'l-Erkam'a aitti. Burada bir yandan Ashâb-ı kirama dinî bilgiler öğretirken bir yandan da ilâhî gerçekleri arayan insanları İslâm'a davet ediyor, onlara Kur'an-ı Kerîm okuyor ve onlarla birlikte namaz kılıyordu.

CEVAP C

30. Bilal-ı Habeşi İslamiyet'i ilk kabul edenlerden ve bunu açıktan ilan eden ilk yedi kişiden biridir. İslamiyet'i açıkça kabul ettiğini duyuran ilk köledir. Ümeyye bin Halef'in, kölesi Hz. Bilal'in İslam'ı seçtiğini duyduğunda onu vazgeçirmek için ağır işkencelere başvurulmuştur. Hz. Bilal'in işkenceler karşısındaki direncinin Mekkeli müşrikleri çok etkilemiştir.

CEVAP C

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - II

1. Soruda A, B, C ve D seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur. E seçeneği ise yanlıştır. Çünkü Hz. Hatice hicretten önce hayatını kaybetmiştir.  
**CEVAP E**
2. Güzel ahlâkı, ticaretteki dürüstlüğü, zekiliği ve iş bilirliği, insanlara karşı tutumu, adaletli olması ve hakkı gözetmesi, hoşgörülü ve güler yüzlü oluşu, merhametli ve şefkatli olması Hz. Muhammed'in kısa zamanda herkes tarafından tanınmasını ve sevilmesini sağladı. Bu nedenle henüz peygamber olmadan kendisine Mekke halkı tarafından "Muhammedü'l- Emin" (Güvenilir Muhammed) lâkabı verilmişti.  
**CEVAP D**
3. Miraç Olayı - 621  
Peygamberin Hz. Hatice ile evliliği - 595  
Habeşistan'a Göç-615  
Hüzün Yılı (Seney-i Hüzn)- 620  
**CEVAP B**
4. A, B, C ve D seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur. 622 senesinde Medine'deki Yahudilerle Vatandaşlık Sözleşmesi yapılır. Ancak Yahudiler 624 Bedir Savaşı'ndan itibaren bu sözleşmeye ihanet ettikleri için üç yıllık zaman diliminde Medine'den kovulurlar.  
**CEVAP E**
5. Hicretle birlikte İslam devletinin temelleri atılır. Yesrip olarak anılan şehir "Peygamber Şehri" anlamında "Medinetü'n Nebi" adını almış ve daha sonra da kısaca Medine olarak adlandırılır.  
**CEVAP A**
6. Medine Sözleşmesi, Hz Muhammed'in Medine'de huzur ve barış ortamını sağlamak için bütün gruplar arasında 622 yılında düzenlenen bir antlaşmadır. Medine İmtiyazı olarak ta anılmaktadır. Bu antlaşma İslam'ın ilk yazılı anayasası olması itibarıyla önem taşımaktadır. Peygamberimizin dehasını ve büyüklüğünü göstermektedir. Peygamberimiz Allah'ın öğrettiği gibi insanların sorunlarını, değerlerini gözetenek sosyal bir toplum oluşturmuştur.  
**CEVAP A**
7. Hz. Peygamber Müslümanların bir araya gelip ibadet etmelerini ve İslâm'ı öğrenmelerini sağlamak için Mescid-i Nebvî'yi inşâ ettirir. Mescidin bitişiğine Hz. Peygamber'in ailesi için odalar ilave edildiği gibi hem eğitim öğretim hem de kimsesizlerin barınması için Suffe (Ashab-ı Suffa) adı verilen bölüm oluşturulur.  
**CEVAP B**
8. Hz. Ebu Bekir, 632 yılında Hz. Muhammed'in ölümüyle ortaya çıkan karışıklıkları önlemek için Ridde Seferi ile ilk olarak Yemen'de ortaya çıkan yalancı peygamberleri ortadan kaldırır. Zekât vermek istemeyen Arap kabileleri üzerine ordu göndererek bu kabilelerin zekât vermesi sağlanır. Böylelikle Arap Yarımadası'nda dini ve siyasi birlik sağlandı. İfk olayı 627 yılında yaşanan Hz. Aişe'ye iftira atılması hadisesidir.  
**CEVAP C**
9. Gazve Hz. Muhammed'in Medine Dönemi'nde katıldığı savaşlara verilen ortak addır. B, C, D ve E seçeneklerindeki bilgiler doğrudur.  
**CEVAP A**
10. Kaynuka, Nadiz, Kuzeyzaoğulları ile Hazreç kabilesi Medine yani Yesrip'te yaşayanlardandır. Haşimoğulları kabilesi ise Hz. Muhammed'in kabilesi olup Mekke'de bulunmuştur.  
**CEVAP D**

**İslam Medeniyetinin Doğuşu - II**

11. Hz. Muhammed Medine hicret ettikten hemen sonra hem kendisine kalacak yer, hem de devlet işlerinin görüşüleceği bir mekân oluşturmak amacıyla Mescid-i Nebevi'yi inşa ettirmiştir.

CEVAP B

12. Ensar; Mekke'den Medine'ye göç eden muhacire yardım eden Medineli kabilelere verilen isimdir. Evs ve Hazreç ensar olarak bilinen kabilelerdir.

CEVAP B

13. Ecnadeyn Savaşı Hz. Ebu Bekir Dönemi'nde Halit bin Velid komutasındaki orduların Suriye'nin fethi için Bizans ile yaptıkları savaştır. Hz. Muhammed Dönemi değildir.

CEVAP E

14. Bedir Savaşı 624 yılında Hz. Muhammed'in Mekke Şam'dan gelen Ebu Süfyan liderliğindeki Mekke kervanını önünü kesmek istemesi sonucu çıkmıştır. Hz. Muhammed'in amacı Mekke'de kalan Müslümanların mallarına karşılık kervanın mallarını almaktır.

CEVAP C

15. Bedir kuyuları yakınlarında mübareze anlayışı ile başlayan savaşı Müslümanlar kazanır. Müslümanların ilk askerî başarısı olan Bedir Savaşı sonucunda: Hz. Muhammed, iyi bir komutan olduğunu göstermiş ve siyasi gücünü artırmıştır. Müslümanların kendine olan güveni artmıştır. Savaş sonunda elde edilen ganimetlerin beşte biri devlete bırakılırken geri kalanı savaşa katılanlar arasında bölüştürülmüştür. Daha sonra bu uygulama bütün İslam devletlerinde kural hâline gelmiştir. Esirlerin bir kısmı fidye karşılığı serbest bırakıldı. Kurtuluş için fidye ödeyecek durumda olmayıp da okuma yazma bilenler, Medineli on kişiye okuma yazma öğretmeleri şartıyla esaretten kurtulabileceklerdir. Savaştan sonra Medine'deki Yahudi Beni Kaynuka kabilesi yapılan vatandaşlık anlaşmasını (Medine Vesikası) bozduğu için Medine'den sürülmüşlerdir. Malları Beytül Mal'e devredilmiş, toprakları ise Müslümanlara dağıtılmıştır. Bedir Savaşı'nı kaybeden müşriklerden bazıları Medine yakınlarındaki köylere saldırınca Hz. Muhammed Sevik Gazası'na çıkmıştır. Müslümanların son savunma savaşı Hendek'tir.

CEVAP E

16. Huneyn Savaşı 630 yılında Mekke'nin fethini tamamlayan önemli bir savaştır.

624 - Bedir, 625 - Uhud, 627 - Hendek, 628 - Hudeybiye Antlaşması, 629 - Hayberin Fethi, 629 - Mute savaşı, 630 - Mekke'nin fethi, 630 - Huneyn Savaşı, 630 - Taif Seferi, 631 - Tebuk Seferi

CEVAP B

17. Hz. Muhammed "Kuşların cesetlerimizi didikleyip parçalamaya başladığını görseniz bile, görev yerlerinizi terk etmeyin." emrini Uhud Savaşı'nda Uhud tepesinde görevlendirdiği 50 okçuya vermiştir. Bu okçuların yerlerini terk etmesi Uhud Savaşı'nın kaybedilmesine neden olmuştur.

CEVAP C

18. Bedir ve Hendek Savaşları Müslümanların net galibiyetiyle sonuçlanmıştır. Uhud Savaşı ise Müslümanların kazandıkları bir savaşı kaybettikleri olaydır.

CEVAP B

19. Mekke çevresinden birçok putperest kabilenin müşrik ordusuna katılmasıyla gerçekleşen Hendek Savaşı'nın diğer bir adı Hizipler Savaşı anlamına gelen Ahzap Savaşı'dır.

CEVAP A

20. Bedir Savaşı Bedir kuyularının olduğu yerde, Uhud Savaşı Uhud tepesinin eteklerinde Hendek Savaşı ise Medine şehrinde yapılmıştır.

CEVAP B

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - II

21. Hz. Muhammed, müşriklerin saldırı hazırlığı içinde olduğunu öğrenince Müslümanlarla fikir alışverişinde bulundu. Toplantı sonunda İranlı Selman-ı Farisi'nin önerisi ile Medine'nin etrafına hendek kazıp savunma savaşı yapılmasına karar verildi. Hendeklerin kazılmasında Hz. Muhammed de çalışmıştır.

CEVAP E

22. Bedir Savaşı'nda Kaynuka, Uhud Savaşı'nda Nadir ve Hendek Savaşı'nda Kureyza Yahudi kabileleri Medine'nin dışına atılmıştır.

CEVAP B

23. Hendek Savaşı Müslümanların son savunma savaşıdır. Bundan sonra taarruz başlar. Hendek Gazvesi ile müşriklerin Hz. Peygamber'i ve Müslümanları ortadan kaldırmaya yönelik son teşebbüsleri de başarısızlıkla sonuçlanır. Müslümanlar Arap Yarımadası'nın en büyük askeri gücü durumuna yükselir.

CEVAP D

24. Mute; Hz. Muhammed'in İslamiyet'e davet için gönderdiği elçinin (Haris b. Umeyr) Busra Valisi tarafından öldürülmesi üzerine Bizans'a düzenlenen seferdir. Halid bin Velid komutasındaki İslam orduları Bizans'a karşı galip gelmiştir. Bedir Savaşı'nda Kaynuka, Uhud Savaşı'nda Nadir ve Hendek Savaşı'nda Kureyza Yahudi kabileleri Medine'nin dışına atılmıştır. Hayber ise Yahudilerden alınmıştır.

CEVAP E

25. Hudeybiye Müslümanların Kâbe'yi ziyaret etmek istemeleri üzerine Medine İslam Devleti ile Mekkeliler arasında yapılan antlaşmadır. Bu antlaşma ile Medine İslam Devleti Mekkelilerce resmen tanınmıştır. Bu antlaşmadan sonra Medine'deki muhacirler Mekke'deki akrabalarını serbestçe ziyaret etmeye başlar ve bunun sonucunda Mekke'de yaşayanların büyük kısmı İslam dinini kabul eder.

CEVAP C

26. A, B, C ve D seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur. "Reşit olmayan Mekkeli Müslümanlardan Medine'ye sığınanlar geri verilecekti. Medine'den Mekke'ye sığınanlar ise geri verilmeyecekti." Hudeybiye'nin bu antlaşmasına göre E seçeneğinde verilen bilgi yanlıştır.

CEVAP E

27. 622 yılında Medine'deki tüm gruplarla imzalanan Vatanşlık Sözleşmesi'ne göre herkes Hz. Muhammed'e itaat edeceğine ve Medine'yi koruyacağına söz vermiştir. Yahudi kabileleri bu sözleşmeye uymadıkları için 624-628 yılları arasında Medine'den kovulmuştur.

CEVAP C

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - III

1. Peygamberimiz (s.a.v) Hudeybiye Antlaşması'nın sağladığı barış ortamında komşu devlet başkanlarına İslam'a davet mektupları göndermiştir.

CEVAP A

2. Mekke'nin Fethi'nden sonra Arap kabilelerinin çoğu Müslümanların siyasi otoritesini kabul etti. Hatta bazı kabileler topluca Peygamberimiz'e gelerek Müslüman oldular. Mekke'nin fethinden sonra Arap Yarımadası'nda Müslümanlardan başka otorite kalmadı.

CEVAP C

3. Mekke'nin fethinden sonra Peygamber efendimiz Putperest kabileler üzerine sefere çıkar, Huneyn ve Evtas savaşları ile Taif kuşatması yapılır. 631 yılında Bizans üzerine Tebük Seferi'ne çıkar.

CEVAP E

4. Medine'den çıkarılan Yahudilerin Hayber Kalesi'ne yerleşmeleri ve Suriye ile yapılan ticareti engellemeleri nedeniyle Hayber Kalesi Müslümanlarca kuşatıldı. Kuşatma sonucunda kale ele geçirildi. Böylece Medine-Suriye ticaret yolu kontrol altına alındı. Yahudiler, Müslümanlar için bir tehlike olmaktan çıkarıldı. Kaledeki Yahudilerin vergi (cizye) vermek şartıyla burada yaşamalarına izin verildi. Müslümanların fethettiği ilk toprak Hayber'dir.

CEVAP D

5. B, C, D ve E seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur. Ancak Mute Seferi Irak üzerine değil Suriye tarafına düzenlenmiştir.

CEVAP A

6. Senetü'l-Vüfud: Hicretin 9. (630-631) yılı elçiler yılı anlamında 'senetü'l-vüfud' diye meşhur olmuştur. Mekke'nin fethedilmesi, ardından büyük ve güçlü bir kabile olan Hevâzinlilerin İslâmiyet'i kabul etmesi, bir yıl sonra Tâif'te yaşayan Sakîfiilerin Medine'ye gelerek biat etmesi ve Kuzey Arabistan'ın Tebük Seferi ile İslâm hâkimiyeti altına girmesi, yarımada'nın çeşitli yerlerinde yaşayan Arap kabilelerinin Medine'ye heyetler gönderip itaatlerini bildirme sonucunu doğurmuştur.

CEVAP A

7. Hz. Muhammed, Mute Savaşı'ndaki üstün başarısından dolayı Halid bin Velid'e "Seyfullah" (Allah'ın kılıcı) unvanını vermiştir.

CEVAP C

8. Doğu Roma'nın Müslümanlara saldıracağı haberi üzerine Hz. Muhammed, Doğu Roma üzerine sefere çıkar. Doğu Roma sınırındaki Tebük'e gelindiğinde haberin asılsız olduğu anlaşılır. Hz. Muhammed, ordusuyla geri döner. Tebük, Hz. Muhammed'in son seferidir.

CEVAP B

9. Mute, Tebük ve Yermük seferleri Doğu Roma üzerine düzenlenmiştir.

CEVAP E

10. Tebük, Hz. Muhammed'in son gazvesidir, sıcak, kuraklık ve kıtlık bu seferi "güç ve zor bir sefer" hâline getirmisti. Bu yüzden seferin rastladığı zamana Kur'an-ı Kerim'de "Sâatü'l-usre" (güçlük zamanı) denilmiş, bu sefere de Kur'an dilinden alınarak "Gazvetü'l usre (zorluk gazâsi)" adı verilmiştir. Bu sefere katılan orduya da "Ceyşü'l-usre (Güçlük ordusu)" denilmiştir.

CEVAP D

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - III

11. Ridde kelime anlamı itibarıyla İrtidat etme, dinden dönme anlamına gelmektedir. Dolayısıyla dinden dönenler üzerine yapılan seferlere de Ridde Seferi adı verilmiştir.  
**CEVAP A**
12. Hz. Peygamberden sonra devlet idaresi; "raşit halifeler" denilen Hz. Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'nin halifelik yönetimi ile devam etmiştir. Her bir halifenin göreve gelmesi, İslam'ın koyduğu ölçüler içinde gerçekleşmiştir. Şura ve biat, seçim sisteminin temel ilkeleri olmuştur. Hulafa-i Raşidin Dönemi'nde devlet idaresi, Hz. Peygamber'in yönetim anlayışı üzere devam etmiştir. Bu döneme reşid halifeler dönemi adı verilmiştir. Yönetimde adalet esas alınmış ve insanların mutlu olması için azamî özen gösterilmiştir.  
**CEVAP B**
13. Suriye topraklarında yapılan Ecnadeyn Savaşı'nda (634) Doğu Roma kuvvetleri ağır bir yenilgiye uğratıldı. Bu zaferle, Arap Yarımadası dışında ilk fetihler de başlamış olur.  
**CEVAP A**
14. A, B, C ve D seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur. Muaviye'nin Şam valiliğine atanması Hz. Osman Dönemi gelişmelerindendir.  
**CEVAP E**
15. Hz. Mumammed Hudeybiye antlaşmasından sonra As-hame, Hüseyin Perviz ve Heraklius'a elçiler göndererek onları İslam'a davet etmiştir.  
**CEVAP E**
16. Hz. Ömer müminlerin emiri yani komutanı unvanını kullanan ilk İslam halifesidir.  
**CEVAP C**
17. İslam orduları tarafından Müslüman olmayan bir toprak fethedildiğinde ilk olarak o coğrafyaya camii inşa ettirilmiştir.  
**CEVAP A**
18. 636 yılında Filistin'in fethinden sonra Bizans ile kara bağlantısı kalmayan Mısır Amr İbn As tarafından kuşatılarak 640 yılında fethedilir. Filistin ve Mısır toprakları Bizans'ın elinde olduğu için bu toprakların fethi için Bizans ile mücadele edilmiştir.  
**CEVAP B**
19. Ecnadeyn Hz. Ebu Bekir Dönemi'nde, Yermük Hz Ömer Dönemi'nde Suriye'nin fethi amacıyla Bizans ile yapılan savaşlardır.  
**CEVAP C**
20. 634 yılında Sasanilerle yapılan Köprü Savaşı'nı Müslümanlar kaybeder. Sasanilerle 636 yılında yapılan Kadisiye Savaşı'nda Müslümanlar galip gelir, Irak toprakları fethedilir. Müslümanlar, Basra ve Kûfe'de ordugâh şehirleri kurarak İran'ın fethine devam eder. 637 yılında yapılan Celula Savaşı'nı Müslümanlar kazanır, 642 yılında yapılan Nihavent Savaşı ile İran toprakları da fethedilerek Sasanî Devleti'ne son verilir.  
**CEVAP D**

**İslam Medeniyetinin Doğuşu - III**

21. Köprü Savaşı 634, Kadisiye 636, Celula 637, Nihavent 642 yılında yapılmıştır.

CEVAP A

22. Hz. Ömer Dönemi'nde İran'ın fethinden sonra İslam orduları Hazar Denizi'ne kadar ulaşır, böylelikle Türklerle Araplar arasında ilk defa komşuluk ilişkileri başlar.

CEVAP C

23. Hz. Osman Dönemi'nde Kuran'ın çoğaltılıp illere gönderilmesinin kültürel farklılıkları ortadan kaldırmakla hiçbir ilgisi yoktur. Tam ersine İslam kültürel farklılıklara sahip çıkmıştır.

CEVAP A

24. A, B, C ve D seçeneklerinde verilen bilgiler Hz. Ömer Dönemi ile ilgilidir. Beytül-Hikme Abbasiler Dönemi'dir.

CEVAP E

25. Hz. Ömer Dönemi'nde sınırların genişlemesi örgütlenmeyi de beraberinde getirmiştir. Bu örgütlenmeler sonucunda ülke yönetimi kolaylaşmış ve merkezi otorite güçlenmiştir. Devlet örgütlenmesi ile yeni mezheplerin ortaya çıkması arasında bir ilişki yoktur.

CEVAP C

26. Abbasiler, Bağdat'ı başkent yaptıktan sonra Sasani yönetim biçimini örnek alarak halifelikten sonra en yetkili makam olan vezirlik makamını ihdas ettiler. Bu makama mevali vezirler atandı. Abbasi sarayında Farsça unvanlar kullanılır, Farsça şarkılar söylenir oldu. İran düşüncesi ve sanat anlayışı etkisini gösterdi. A, B, C ve D seçeneklerindeki bilgiler Hz. Ömer Dönemi ile ilgilidir.

CEVAP E

27. İslam toplumunda ilk siyasi ayrılıklar Hz. Ali Dönemi'nde yaşanan Sıffin ve Hakem olayı ile yaşanmıştır.

CEVAP B

28. Hz. Osman Dönemi'nde bir donanma hazırlanarak denizlerde de fetihlere başlandı. 649 yılında Kıbrıs'a, 652'de Sicilya Adası'na ve 653-54 yıllarında ikinci defa Kıbrıs'a akınlar düzenlendi. Bizans İmparatoru II. Kostantin, Kuzey Afrika'daki Müslüman hâkimiyetine son vermek üzere büyük bir donanma hazırlattı. Abdullah bin Sa'd komutasındaki Müslüman kuvvetleri Finike açıklarında Zatu's-Savarı Savaşı'nda bu donanmayı tamamen yok etti. II. Kostantin ancak yaralı olarak kurtulabildi.

CEVAP C

29. Emevi Devleti'nin kurucusu olan Muaviye 661- 680 yılları arasında halife olarak devletin başında bulunmuştur. Dört halifeden daha çok başta kalmıştır. Dört halife içinde en çok başta kalan ise Hz. Osman'dır. (644-656)

CEVAP D

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - IV

1. Suriye (Şam) Valisi Muaviye tarafından, Anadolu'da Kayseri'ye kadar seferler düzenlenir ve kurduğu donanma ile 649 yılında Kıbrıs'ı fethedilir. Horasan'a gelen İslam orduları ilk defa Türklerle mücadeleye başlar. İslam orduları Horasan ve Harzem ülkelerini fethederek Ceyhun Irmağı'na kadar ilerler. Kuzey Afrika'da fetihlere devam edilerek Tunus ele geçirilir. Fas'ın fethedilmesi Emeviler Dönemi'nde gerçekleşmiştir.  
**CEVAP E**
2. Kiraat farklılıkları yüzünden yaşanan tartışmalara son vermek için, bir kelimenin yazılış şeklinde ihtilâfa düşüklerinde Kureyş lehçesini esas almalarını emretti. 646-651 yılları arasında gerçekleştirilen bu çalışma sonunda yazılan yedi Kur'an nüshasından biri Medine'de bırakıldı. Diğerleri, bu nüshaları okutmakla görevlendirilen birer okuyucu ile birlikte Mekke, Kûfe, Basra, Şam, Yemen ve Bahreyn'e gönderildi. Bundan sonra Kur'an öğretimi bu nüshalara göre yapıldı. Rabat henüz fethedilmediği için bu şehre gönderilmesi imkansızdır.  
**CEVAP A**
3. Hz. Peygamber'den sonra devlet idaresi; "raşit halifeler" denilen Hz. Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'nin halifelik yönetimi ile devam etmiştir. Her bir halifenin göreve gelmesi, İslam'ın koyduğu ölçüler içinde gerçekleşmiştir. Şura ve biat, seçim sisteminin temel ilkeleri olmuştur. Bu dönem seçimle iş başına gelen halifeler dönemidir. Cumhuriyet Dönemi diye adlandırılır.  
**CEVAP C**
4. Köklü bir uygarlığa sahip olan Sasaniler, Bizans ve Köktürklerle yaptığı savaşlar sonucunda zayıflamıştı. Bundan yararlanan Müslümanlar, Sasanilerle yaptıkları Kadişiye (636), Celûla (637) ve Nihâvend (642) savaşlarından sonra İran'ın büyük bölümünü ele geçirdiler. Bunun sonucunda Müslümanlar büyük bir zenginliğe kavuştu. Nihâvend Savaşı, Sasanilerin yıkılması açısından önemli bir yere sahipti. Sınırlarını genişleten Müslümanlar bu savaştan sonra Horasan bölgesindeki Türklerle komşu oldu.  
**CEVAP A**
5. Emevi, Abbasi, Endülüs Emevi ve Fatımi Devletleri halifelik unvanını kullanmıştır. Ancak 1040-1157 yılları arasında İran, Suriye, Irak, Horasan ve Anadolu topraklarında hüküm sürmüş Büyük Selçuklu Devleti hükümdarları halife unvanını kullanmamıştır.  
**CEVAP D**
6. Müslümanlar arasında ilk siyasi ayrılıklar Hz. Ali Dönemi'nde yaşanan Sıffin ve Hakem Olayı sonucunda ortaya çıkmıştır.  
**CEVAP B**
7. Hz. Osman, adaletli bir yönetim kurmaya özen gösteren bir halife oldu. Ancak üst makamlara kendi soyundan olanları getirmesi halkın tepkisini çekti. Özellikle yönetimdeki valilerin yanlış politikaları yüzünden bazı gruplar arasındaki eski düşmanlıklarda yeniden alevlendi. Sonunda, valilerden şikâyetçi olanlar Medine'ye gelerek toplandılar. Hz. Osman'ın evini sardılar. Yirmi günlük bir kuşatmadan sonra eve giren asiler, Kur'an-ı Kerim okuyan, Hz. Osman'ı şehit ettiler.  
**CEVAP B**
8. Abbasiler Dönemi'nde Maverdi tarafından kaleme alınan el-Ahkamü's-Sultaniyye yirmi bölümden meydana gelmiştir. Bunlar sırasıyla imâmet (devlet reisliği), vezirlik, valilik (el-imâre ale'l-bilâd), cihad emirliği, iç meseleler (irtidad, bağı, yol kesicilik), kadılık, mezâlim mahkemeleri, nikâbet, namazlarda imamlık, hac emirliği, zekât, fey ve ganimet, cizye ve haraç, hükümleri değişik bölgeler, toprağın ihyası ve suların çıkarılması, iktâ, divanlar, suçlar ve son olarak hisbe. Görüldüğü gibi Mâverdi'nin ele aldığı konular, devletin esas teşkilâtı, hukukî, idarî ve malî yapısıyla ilgili ana meseleleri kapsamaktadır.  
**CEVAP A**
9. Dört halife döneminde en çok fetihler Hz. Ömer Dönemi'nde yapılmıştır. Hz. Ali Dönemi iç kargaşaların yaşandığı devir olduğu için bu dönemde hiç fetih hareketi yoktur.  
**CEVAP B**

**İslam Medeniyetinin Doğuşu - IV**

10. Hz. Ali Dönemi'nde Hz. Aişe ve taraftarları ile Cemel, Muaviye ile Siffin, Hariciler ile Nehrevan ve Nuhayle savaşları yaşanmıştır.

CEVAP E

11. Hz. Ali Dönemi'nde başkent Medine'den Küfe'ye taşınır, haricilik akımı ortaya çıkar. Kerbela Olayı 680 yılında yaşanmıştır. Hz. Ali Dönemi değildir.

CEVAP C

12. Sırasıyla Medine, Küfe, Şam, Bağdat, (Bir dönem Samarra) ve İstanbul İslam devletlerine başkentlik yapmıştır.

CEVAP A

13. Hz. Ömer Dönemi'nde Mısır'ın fethiyle Bizans'a ait tersane ve donanma Müslümanların eline geçer. Şam (Dimaşk) Valisi Muaviye Hz. Osman Dönemi'nde ilk İslam donanmasını kurar, bu donanma ile Kıbrıs Adası (649 vergi - 654 fetih) fethedilir.

CEVAP B

14. Hz. Aişe, Talha ve Zübeyr ile yaptığı Cemel Savaşından sonra Hz. Ali hilafet merkezini Küfe'ye taşımıştır.

CEVAP B

15. Emevi sülalesi Hz. Ali'yi, Hz. Osman'ı katletmekle suçlamıştır, Hz. Aişe ve taraftarları ise Hz. Ali'den Hz. Osman'ın katillerinin biran önce bulunup cezalandırılmasını istemiştir. Bu durum taraflar arasında savaşların yaşanmasına neden olmuştur.

CEVAP B

16. Hz. Ali halife olunca Muaviye, Hz. Ali'nin halifeliğini tanımayarak Şam'da halifeliğini ilan etti. Bunun üzerine Hz. Ali bir orduyla Muaviye'nin üzerine yürüdü. İki ordu Siffin Ovası'nda karşılaştı. (657) Hz. Ali taraftarlarının savaşı kazanacağı anlaşılınca Muaviye, Amr İbnü'l As'ın tavsiyesine uyarak askerlerine Kur'an sayfalarını mızraklarının ucuna taktırdı ve "Kur'an aramızda hakem olsun." diye bağırttı. Sorunun hakemler tarafından çözülmesi kararlaştırıldı.

CEVAP A

17. Kur'an-ı Kerim'in kitap hâline getirilmesi Hz. Ebu Bekir Dönemi, Nihavent Hz. Ömer Dönemi, Kıbrıs'ın fethi Hz. Osman Dönemi, ilk siyasi ayrılıklar Hz. Ali Dönemi'dir.

CEVAP D

18. Hz. Ömer vergisinin azaltılmasını isteyen bir köle tarafından, Hz. Osman Kur'an okuduğu sırada bir grup muhalif tarafından Hz. Ali ise hariciler tarafından şehit edilmiştir.

CEVAP E

19. Fey zimmîlerden barış antlaşması gereği toplanan cizye, haraç, ticaret mallarından alınan vergilerle harbî veya müstemenlerin İslâm memleketlerine getirdikleri ticaret mallarından tahsil edilen vergilerden ibarettir. Öşür fey vergisi altında toplanan vergilerden değildir.

CEVAP E

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - IV

20. 656 yılında Hz. Ali'nin vefatı üzerine aynı gün Küfe halkı Hz. Hasan'a halife olarak biat etmiştir.
- CEVAP B
21. Muaviye Dönemi ile ilgili olarak A, B, C ve D seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur. İlk İslam parası (Dinar) Emevi halifeliği döneminde Abdülmelik tarafından bastırılmıştır.
- CEVAP E
22. İslâm tarihinin en acı olaylarından biri olan Hz. Hüseyin ve akrabaların şehit edildiği Kerbela Vakası, Yezid'in nefretle anılmasında, İslâm dünyasının siyasi ve itikadî açıdan bölünmesinde, önceden nazarî bir siyasi görüş durumunda olan Şiîliğin bir akide hâlini almasında etkili olmuş ve pek çok isyanın temel sebeplerinden birini teşkil etmiştir. Yezid Dönemi'nde Kerbela'dan sonra gerçekleşen ve çoğu sahabe olmak üzere pek çok Müslüman'ın ölmesine yol açan Harre Savaşı ve sonrasında Medine'nin Emevî ordusunca üç gün boyunca yağmalanması, kutsal şehrin ahalisinin öldürülme, işkenceye tabi tutulup tecavüze maruz bırakılması İslâm tarihinin en feci olaylarından biridir. Hakem olayı Hz. Ali Dönemi'nde yaşanmıştır.
- CEVAP B
23. Hz. Hüseyin ve akrabaların şehit edildiği Kerbela Olayı, Yezid'in nefretle anılmasında, İslâm dünyasının siyasi ve itikadî açıdan bölünmesinde, önceden nazarî bir siyasi görüş durumunda olan Şiîliğin bir akide hâlini almasında etkili olmuş ve pek çok isyanın temel sebeplerinden birini teşkil etmiştir. Kerbela Olayı ile İslam toplumu kesin hatları ile birbirinden ayrılmıştır.
- CEVAP E
24. 656 yılında Hz. Osman'ın öldürülmesinden 661 yılında Hz. Ali'nin öldürülmesine kadar geçen zaman dilimi İslam tarihinde "ilk fitne dönemi" olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde Cemal, Sıffin, Hakem olayları yaşanmıştır.
- CEVAP A
25. Mevali; Arap olmayan Müslümanlar için kullanılan bu terim, ilk İslam fetihlerinin ardından ortaya çıkmıştır. İktidarda bulunan Emevi yöneticilerinin çoğu, Müslümanların eşitliği ilkesini bir yana bırakarak mevali ile Araplar arasında ayırım yapmıştır. Mevaliye bazı vergiler yüklemiş ve fetihlere katıldıkları hâlde, onları askerî maaş davanına kaydetmemiştir. Ancak Meveli Uygulaması Ömer b. Abdülazîz tarafından kaldırılmıştır.
- CEVAP C
26. Abbasilerin İslam medeniyetine en büyük katkısı ilim ve düşünce alanında olmuştur. Abbasi halifeleri bilime büyük önem vermişler ve bilim adamlarını himaye ederek onları desteklemişlerdir. Bilime ve felsefeye olan desteklerinin en büyük kanıtı Halife Memun zamanında kurulan Beytül-Hikme'dir.
- CEVAP B
27. A, B, C ve E seçenekleri I. Velid dönemidir. İstanbul'un ilk kez kuşatılması Muaviye döneminde olmuştur.
- CEVAP D

**İslam Medeniyetinin Doğuşu - V**

1. 711 yılında Tarık Bin Ziyad komutasındaki İslam ordusu Septe Boğazı'nı geçerek İspanya'ya çıktı. Yapılan Kadiks Savaşı'nda Müslümanlar Vizigotları yenerek varlıklarına son verdi. İspanya'yı fetheden Müslümanlar buraya Endülüs adını verdiler.

CEVAP B

2. İspanya'daki İslam ilerleyişi Pireneleri aşip Fransa içlerine kadar uzandı. 732 yılında Puvatya Savaşı'nda Franklarla karşılaşan Emevi ordusu, Frank ordusuna yenildi. Bu savaş Müslümanlar için Avrupa'da bir dönüm noktası oldu. Puvatya Savaşı Müslümanların batıdaki ilerleyişini durdurdu ancak Endülüs'teki gücünü sarsamadı.

CEVAP C

3. Halifelik sorununun çözülmesi için Muaviye ve Hz. Ali birer hakem seçtiler. Hakemler, tanıklar önünde bir araya geldiler. Aralarındaki tartışma sonucunda iki hakem Hz. Ali ve Muaviye'nin görevden alınmasına ve yeni halifenin bir kurul tarafından seçilmesine karar verdi. Kararı açıklamak üzere kürsüye önce Hz. Ali'nin hakemi Ebu Musa Eş'ari çıktı ve onu görevden aldığını açıkladı. Daha sonra kürsüye gelen Muaviye'nin hakemi Amr İbnü'l As önceden aldıkları karara uymayarak Muaviye'yi halife ilan etti.

CEVAP C

4. Resmî işlerde kolaylık sağlamak amacıyla Abdülmelik zamanında Arapça, devletin resmî dili oldu. Bu durum bir çok coğrafyanın Araplaşmasına da neden olmuştur. Anadolu, Türkistan ve İran hariç diğer İslam coğrafyaları Araplaşmıştır.

CEVAP B

5. Arap millîyetçiliğine (kabilecilik) dayalı bir politika izleyen Emeviler, Arap olmayan diğer Müslümanları azat edilmiş köle (mevali) olarak gördü ve onlardan ağır vergiler almanın yanı sıra devlet ve ordu yönetiminde görev vermediler.

CEVAP D

6. Emevi halifeleri arasında Ömer bin Abdülaziz (717-720) İslam'ın yayılması için en çok çaba gösteren kişidir. Ancak halifeliği çok kısa sürmüştür. O Emevilerin umumi politikalarına karşı çıktı ve Müslümanlar arasında ayırım yapılmaması gerektiğini savundu. Valilere gönderdiği mektuplarda bütün insanlara iyi davranılmasını ve Müslüman olanlardan asla vergi alınmamasını istedi. Türkistan seferlerini durdurdu, bölgeye yeni idareciler atadı ve onlardan adil bir yönetim icra etmelerini istedi. Türk yöneticilerine İslam'ı tebliğ amaçlı mektuplar gönderdi. Mevali uygulamasına son verdi.

CEVAP C

7. Emeviler Dönemi'nde yöneticilerin uyguladığı Arap millîyetçiliği politikası yüzünden halk dört sınıfa ayrılmıştır;

Müslüman Araplar: Bunlar kendilerini Arap olmayan diğer Müslümanlardan üstün tutmuştur.

Mevâlî: Müslümanlığı kabul etmiş Arap olmayan Müslümanlara azatlı köle manasındaki bu isim verilmiştir.

Zimmî: İslam Devleti içinde yaşayan Müslüman olmayan halktır.

Köleler: Alınıp satılan hiçbir hakkı olmayan kimselerdir.

CEVAP A

8. Emevi Devleti'nin yıkılmasının nedenleri:

- İmparatorluğun çok geniş sınırlara ulaşması sonucu merkezî otoritenin zayıflaması,
- Emevi ailesinin Arap millîyetçiliği politikası izlemesi sonucu,
- Emevi egemenliğindeki mevâlî diye tabir edilen Arap olmayan Müslümanların yönetime karşı isyanları,
- Devlet makamlarına genellikle Emevi ailesi dışında yöneticilerin getirilmemesi,
- Şiiilerin halifeliği ele geçirme mücadelelerini sürdürmeleri,
- Hz. Muhammed'in soyundan gelenlerin Emevi yönetimine karşı mücadeleleri etkili olmuştur.

CEVAP C

9. Abdülmelik Dönemi'nde Horasan valiliğine getirilen Kutaybe bin Müslim, Ceyhun Irmağı'nı geçerek Taşkent, Buhara, Semerkant şehirlerini ele geçirir. Türgiş Kağanı Sulu Han, Haristan Savaşı'nda Emevi valisini yendiye de daha sonra geri çekilmek zorunda kalır. (720)

CEVAP C

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - V

10. Emeviler Dönemi'nde halifeler gösterişli bir hayat sürmeye başlar ve ilk defa saraylar yapılır. Emevilere kadar halifeler devlet işlerini göreceği bir bina yapmamıştır.
- CEVAP A
11. Emeviler Dönemi'nde farklı bölgelerin fethedilmesi İslam sanatını geliştirmiştir. İslam sanatında en büyük gelişme mimari alanda olmuştur. İslam Devleti'nin her yerine camiler, medreseler, köprüler, hanlar, kervansaraylar yapılmıştır. Mimari eserlerde kubbe ve kemer kavramları Türklerden Araplara geçmiştir. Camilerde mihrap, minare ve şadırvan gibi yapılar ilk olarak Emeviler zamanında kullanılmaya başlanmıştır. Süslemelerde insan ve hayvan figürlerine yer verildi ve estetik değer ön plana çıkarıldı. Kubbe ile at nalı ve yuvarlak dilimli kemerler başarılı şekilde eserlerde uygulanır. Kare minareler de Emevi mimarisini yansıtan örneklerdendir. Abdülmelik Devri'nde İslâm dünyasındaki ilk büyük camilerden biri olan Kudüs'teki Kubbetü's-sahra'nın inşası gelmektedir. Külliye mimarisinin ilk örnekleri Türk - İslam tarihine aittir.
- CEVAP D
12. Endülüs, 756 yılına kadar Emevi halifesi veya komutanlarca belirlenen valiler tarafından yönetildi. Bu nedenle 711-756 yılları arasındaki bu sürece "Valiler Dönemi"(Asrû'l-Vülat) denilmiştir. 756 yılından III. Abdurrahman'ın 929 yılında halifeliğini ilan etmesine kadar da Emirler Dönemi olarak adlandırılır.
- CEVAP B
13. A, C, D ve E seçeneklerinde verilen bilgiler doğrudur. Mevali Arap olmayan Müslüman için kullanılmış kavramdır.
- CEVAP B
14. Endülüs Emevi Hükümdarı III. Abdurrahman, halife unvanını kullanınca İslam tarihinde aynı anda Abbasiler, Fatimiler ve Endülüs Emevilerinde olmak üzere üç halife ortaya çıkar.
- CEVAP C
15. "Hilafet Ordusu'nun Menkıbeleri ve Türklerin Faziletleri" adlı bir kitap yazmış olan "el-Cahiz" dir.
- CEVAP D
16. A, B, C ve D seçenekleri doğrudur. Beni Ahmer'in Osmanlıdan yardım talebi II. Mehmet değil, II. Bayezit Dönemi'dir.
- CEVAP E
17. Biruni Orta Asya kökenlidir, Harzem şehrinde doğmuştur. Diğer seçeneklerde verilen İslam alimleri Endülüs kökenlidir.
- CEVAP B
18. Ebu Cafer Mansur, iç tehditleri ortadan kaldırdıktan sonra Dicle Nehri'nin kıyısında ünlü Medinetü's-Selam (Bağdat) şehrini kurup başkent yaptı. Bağdat, kısa sürede dünyanın en önemli şehirlerinden biri hâline geldi. Mansur, devleti güçlendirmek ve sağlam temellere oturtmak için yaptığı bu icraatlarından dolayı Abbasilerin gerçek kurucusu kabul edilmiştir.
- CEVAP D
19. Harun Reşid beşinci ve en tanınmış Abbasi halifesidir. 763'te babası Mehdi'nin o zaman bulunduğu İran'da bulunan Rey şehrinde doğdu. 786'da halifelğe geçti. Hayatının çoğunu Bağdat'ta ve hilafetinin sonlarında yerleştiği Rakka şehrinde geçirdi. 24 Mart 809'da Horasan'da Tus şehrinde öldü ve orada toprağa verildi. Harun Reşid'in halifelik döneminde Abbasiler çok büyük askerî, siyasal, kültürel ve bilimsel gelişmeler kaydettiler. Abbasilerin en parlak devri olarak kabul edildi.
- CEVAP C

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - V

20. Abbasiler Dönemi'nde vezirlik makamı oluşturulur, mevali uygulamasına son verilerek Arap devleti anlayışından İslam devleti anlayışına geçilir, halifeler İran'ın etkisiyle Farsça unvanlar kullanır.

CEVAP E

21. Türkler Halife Ebu Cafer Mansur Dönemi'nde Abbasi hizmetinde görev almaya başlamış, Memun Dönemi'nde yönetimde etkili olmuşlardır.

CEVAP A

22. Mutasım, Türklerin Araplarla karışık savaşçı özelliklerini yitirmemelerini sağlamak amacıyla Türklerin yerleşmesi için Samarra şehrini inşa ettirmiştir. Abbasi kumandanı Türk asıllı Eşnas 836 senesinde, kurmuştur.

CEVAP C

23. Mevali, sağlanan özgürlük ortamından yararlanarak kendilerinin Araplardan daha üstün olduklarını dile getirdikleri eserler kaleme aldılar. Buna karşı Araplar da kendi üstünlüklerini savunan eserler yazdılar. Bu eserlerde taraflardan her biri, kendi üstünlükleri yanında karşı tarafın kusurlarını da saydı. Abbasiler Dönemi'nde ortaya çıkan bu gelişmeye, Şuubiye Hareketi denmektedir.

CEVAP A

24. Ebû Hanîfe, bütün zorlamalara rağmen Emevî ve Abbâsî saltanat sahiplerine boyun eğmemiş, yönetim anlayışını onaylamadığı Abbasi Devleti'nin ikinci halifesi Ebû Câfer "el-Mansûr", Ebu Hanîfe'yi Bağdat'ta hapsedirip işkence ettirmiş ve zehirleterek öldürtmüştür. Mezhebi, İslam dünyasının büyük bir kısmına yayıldı. Selçuklu sultanı Melikşah'ın vezirlerinden Ebu Sa'd-i Harezmi, Ebu Hanîfe'nin kabri üzerine bir türbe ve çevresine bir medrese yaptırdı.

CEVAP C

25. Abbasiler Dönemi'nde isyan eden bazı gruplar, hem yönetime hem de İslam'a karşı çıkıyorlardı. Amaçları, İslam'ı yıkmak ve eski dinlerini yeniden yaşatmaktı. İran ve Horasan kaynaklı bu hareketlerin en tehlikeli olanları Ravendiyye, Mukanna (Peçeli), Babek, Mazyar ve Zındıklık hareketleridir. Şuubiye, bunlardan değildir.

CEVAP A

26. Harun Reşit Dönemi'nde merkezi Antakya olan Avasım eyaleti kurularak Türklerden oluşan askerî birlikler buraya yerleştirilmiştir.

CEVAP B

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - VI

1. Abbasi Devleti'nin siyasi birliği IX. yüzyılın ortalarından sonra çözülmeye başlamıştı. 847 tarihinden itibaren halifelerin otoritelerinin zayıflaması, Abbasi Devleti'nin parçalanmasına sebep olur, Abbasi sınırları içinde kısa ömürlü olan Tavaifü'l- Mülûk adı verilen yeni devletler kurulur. Bu devletler;

- Mısır'da Tolunoğulları ve İhşidiler
- Kuzey Afrika'da Aglebiler
- Horasan'da Tahiriler
- Maverâünnahir'de Samanoğulları
- Irak ve İran'da Büveyhoğulları
- Herat, Belh, Kabil'de Saffariler
- Kuzey Afrika'da Fatımiler'dir.

CEVAP E

2. Tahiriler Horasan'da hüküm sürmüştür, diğerleri ise Kuzey Afrika'da kurulmuştur.

CEVAP A

3. Soruda verilen öncüllerin tamamı Fatımilerle ilgili doğru bilgilerdir. Fatımiler 909-1171 yılları arasında Tunus, Mısır, Suriye ve Filistin bölgesine hakim olmuş Şii bir devlettir.

CEVAP E

4. Hz. Ömer Dönemi'nde kurulan divanı geliştirdiler. Divanı devlet yönetiminde en etkili kurum hâline getirdiler. Devlet ve memleket sorunlarını, önce divanda görüşerek divanın önerdiği çözümleri uyguladılar. Bu divanların bazıları ve görevleri şunlardır: Divan-ı İnşa: Devletin yazı işlerini yürütmüştür. Divan-ı Mezalim: Adalet işlerine bakmıştır. Divanü'l Ceyş: Askerlik işleriyle ilgilenmiştir. Divan-ı Beytü'l Mâl: Devletin gelir ve giderleri ile ilgilenmiştir. Pervane Divanı toprak kayıtlarına bakan Anadolu Selçuklu Dönemi'nde ortaya çıkmış bir divandı.

CEVAP C

5. Hisbe Teşkilatı; Kur'an'ın bazı ayetlerinde Müslümanlara "İyi olanı emretmek, kötü olandan sakındırmak" ilkesi emredilince, İslam toplumunda daha hicri ikinci yüzyılda "Hisbe" denen bir teşkilat kurulmuştur. Bu kurumun çok yönlü amacı vardır: Üretici ve tüketici haklarını korumak, malların kalitesini ve fiyatlarını denetlemek, köle haklarını korumak, kişiler arasındaki ihtilafları çözüme kavuşturmak bunlardandır.

CEVAP C

6. Her ne kadar İslam dünyasında ilk filozof Kindî kabul edilirse de, bazı çağdaş bilginlere göre kelimenin tam anlamıyla gerçek ilk filozof Farabi'dir. Farabi, özellikle mantık alanındaki çalışmaları ve katkılarıyla meşhur olmuştur. Bunun için Aristo'dan sonra kendisine "Muallim-i Sâni (İkinci Öğretmen)" denmiştir. Ayrıca Farabi, İslam dünyasında siyaset felsefesi yapan ilk bilgin olarak kabul edildiği gibi ilk müzik felsefesi yapan bilgin olarak da kabul edilir. Farabi, yaklaşık 110 kadar eser yazmıştır. Bize kadar ulaşan bazı önemli eserleri şunlardır: "Tahsîlü's-Sa'ade" (Mutluluğun Kazanılması), "İhsâu'l-Ulûm" (Bilimlerin Sınırlanması), "Medinetü'l- Fâzıla" (Erdemli Şehir), "es-Siyâsetü'l-Medeniyye" (Devlet Felsefesi), "Kitâbu'l-Hurûf" (Metafizik), "Kitâbu'l-Mûsikî el-Kebîr" (Büyük Müzik Kitabı), "Kitâbu'l-Hiyâl" (Teknik Geometri Kitabı).

CEVAP C

7. Talas Savaşı'nda Müslümanların eline esir düşen Çinliler aracılığıyla Çin dışında ilk defa Semerkant'ta kâğıt üretilmeye başlanır, Müslüman Araplar kâğıdı Çin'in dışında imal ederek medeniyetin bütün dünyada hızla yayılmasına hizmet ederler.

CEVAP B

8. İbn Haldun (1332-1406) el-Mukaddime adlı eserinde "İlmü'l-Umrân" (Kültür İlmi) adı altında başta tarih, sosyoloji ve ekonomiyi kültür ilminin disiplinleri olarak vaz etmiş ve kurallaştırmıştır. İbn Haldun doğa ve aklı ilimler gibi, kültür ilimlerini de nedensellik ilkesi gibi kendisine has ilkeleri olduğunu, değişim kurallarının da birer kural olduğunu ortaya koymuştur. Böylece tarihî ve sosyal olayların doğru tahlillerinin ve değerlendirmelerinin yapılabileceğini göstermiştir. Böylece İbn Haldun kültürün de bir bilim olduğunu göstermiştir. Bunun için bugün İbn Haldun'a tarih felsefesinin, sosyolojinin ve ekonomi ilminin kurucusu olarak bakılmaktadır.

CEVAP E

9. Tabiat felsefesi ekolü, ilk oluşan felsefe akımıdır. Bu ekol ünlü kimyacı ve doğa bilimcisi Cabir İbn Hayyan ile başlamıştır; Ebû Bekr Zekeriya er-Râzî, Bîrûnî, İbnu'l-Heysem bu ekolün önde gelen isimlerindendir. İkincisi Meşşâî ekolüdür. Aristoculuk başta ve ağırlıklı olmak üzere Eflatunculuk ve Yeni-Eflatunculuğun çizgisinde felsefe yapan ekoldür. Kindî, Fârâbî, İbn Sînâ, İbn Bâcce ve İbn Rüşd bu ekolün en ünlü filozoflarıdır.

CEVAP E

**İslam Medeniyetinin Doğuşu - VI**

10. Hülâgü, 1257 sonlarında Tebriz'i ele geçirdikten sonra Bağdat'ı kuşattı. Yaklaşık elli gün süren çetin bir kuşatma sonucunda 1258'de Abbasîlerin başkenti Moğolların eline geçti. Saldırıda Abbasî ailesine mensup pek çok kişi katledilmiş, halife Mustasım-Billah bir çuvala konularak Moğol askerlerinin atlarının ayakları altında feci bir şekilde katledilmişti. İlhanlı saldırısı sırasında Bağdat'ta büyük bir tahribat meydana gelmiş, kütüphaneler yakılmış, evler harap olmuş, camiler ahır olarak kullanılmıştı. Hülâgü Han'ın Bağdat'ı ele geçirerek Abbasî halifesini katletmesi yaklaşık 500 yıllık Abbasî siyasi varlığının sona ermesi anlamına geliyordu. Bu istila hareketi aynı zamanda İslam felsefesinin gerilemesine yol açmıştır.

CEVAP C

11. Abbasi Dönemi'nde yaşamış Cabir bin Hayyan kimya biliminin kurucusu kabul edilir. Avrupa'da el Geber olarak tanınan Hayyan ile birlikte kimya simyadan ayrılarak bir bilim hâline gelmiştir.

CEVAP A

12. 661 yılında Muaviye'nin halifeliğini ilan etmesi üzerine Hz. Hasan da Küfe'de halife seçilmiştir. Hz. Hasan bu karışıklığa son vermek amacıyla Muaviye'ye biat etmiştir. Böylece Hz. Hasan'ın yaklaşık altı ay süren hilâfeti sona ermiş oldu. İslâm tarihinde hicrî 41 (661) yılına bu uzlaşmadan dolayı birlik yılı 'âmü'l-cemâa' denilmiştir.

CEVAP C

13. Görme kuramını ilk defa doğru açıklayan bilgin İbnü'l-Heysem (965-1051)'dir. Modern optiğin kurucusu kabul edilen bu bilgin Kepler'den önce ışık yansımaları ve kırılma kurallarını tespit etmiştir.

CEVAP C

14. Newton'dan çok önce yerçekiminin varlığını ilk tespit eden Bîrûnî'dir. Cisimlerin özgül ağırlığını, Batı'da "pik-nometre" ismiyle anılan bir alet icat ederek ilk tespit eden Bîrûnî'dir.

CEVAP D

15. Yazı da, İslam dünyasında bir sanata dönüştürülmüştür. Böylece hat sanatı ortaya çıkmıştır. Çeşitli hat sanatı türleri oluşmuştur. Kûfî, Celî, Sülûs ve Nesih türleri en meşhur türlerdendir. Türkler yazı sanatını çok geliştirdikleri için "Kur'an Mekke'de indi, Kahire'de okundu, İstanbul'da yazıldı" sözü darbı mesel hâline gelmiştir. Tevil bir hat türü değil, yorumlamak anlamına gelir.

CEVAP E

16. İnsanın uçabileceği düşüncesini ilk olarak Müslüman bilginler ortaya koymuşlardır. Böylece uçak yapımına öncülük etmişlerdir. İlk uçuş denemesini yapan Endülüslü Arap veya Berberî asıllı bilgin Abbas İbn Firnas'tır. İcat ettiği kanatlı bir uçma aleti ile Endülüs'ün başkenti Kurtuba şehrinin yüksek bir tepesinden atlayarak uçma denemesi yapmıştır.

CEVAP A

17. Matematiğe Müslüman bilginlerin çok önemli katkıları olmuştur. En büyük katkı, "Sıfır"ın (0), ilk defa sayı olarak kullanılmasıdır. Bunu yapan ilk matematikçi ünlü Türk matematikçi Musa el-Harezmi'dir.

CEVAP E

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - VII

1. Güney Arabistan'da Maînliler, Sebeliler ve Himyerîler hüküm sürdü, ardından bölge Habeşliler ve Sâsânîlerin eline geçti. Kuzey Arabistan'da İslâm'dan önce Nabatîler, Tedmürlüler, Gassânîler, Lahmîler ve Kindeliler devlet kurdular.  
**CEVAP E**
2. 'Erdemli insanların yemini' anlamına gelen Hilfû'l-fudûl içinde yer alanlar, yerli veya yabancı olsun haksızlığa uğrayan herkesi koruyacaklarına, hakkı verilinceye kadar birlikte hareket edeceklerine ve birbirlerine maddi destekte bulunacaklarına yemin etmişlerdi. Böylece başta Hz. Peygamber olmak üzere Hilfu'l-fudûl mensupları Mekke'de birçok haksızlığın önüne geçtiler.  
**CEVAP C**
3. Hz. Peygamber ashabıyla yaptığı istişare sonucunda savunma savaşı yapmaya ve Selmân-i Fârisî'nin tavsiyesiyle Medine'nin, süvari birliklerinin saldırısına açık bulunan kuzey kısmında hendek kazılmasına karar verdi. Yaklaşık 5,5 km. uzunluğundaki hendek, 3000 kişilik İslâm ordusu tarafından bir haftalık süre içinde tamamlandı.  
**CEVAP C**
4. Hudeybiye Antlaşması öncesinde hac için Hz. Osman Mekke'ye gönderilir. Hz. Osman'ın Mekke'de müşrikler tarafından öldürüldüğü haberine çok üzülen Hz. Muhammed müşriklerle savaşmadan Mekke önlerinden ayrılmayacaklarına dair ashabından biat alır. Allah'ın razı olduğu biat anlamında Bey'atürrıdvan, 'semure' denilen bir çeşit çöl ağacının altında yapıldığı için 'el-Bey'atü's-şecere', biat eden sahabelere de ağaç altında biat edenler anlamında 'Ashâbü's- şecere' adı verilmiştir.  
**CEVAP E**
5. Hz. Muhammed Hendek Savaşında Medine Sözleşmesine uymayıp müşriklerle destek verdiği gerekçesiyle Beni Kureyza kabilesi üzerine sefere çıkarak, onları Medine'den (Yesrip) kovmuştur.  
**CEVAP B**
6. A, B, C ve D seçeneklerinde verilen tarihler doğrudur. Mute Seferi 629 yılında Bizans'a karşı yapılmıştır.  
**CEVAP E**
7. Hudeybiye Antlaşması ilk bakışta Müslümanların aleyhine gibi görünmüş ve bu yüzden ashabın tepkisine yol açmıştır. Bu antlaşma ile Hz. Peygamber'in hedefi Hendek Gazvesi'nde Medine'yi muhasara eden düşman ittifakını parçalamaktı. Nitekim o, bu antlaşma ile Kureys'in Hayber Yahudileri ve Gatafân kabilesine karşı tarafsızlığını sağlamış, Hudeybiye dönüşünde Hayber üzerine yürüme imkânını elde etmiştir.  
**CEVAP C**
8. Recî Vakası ve Bi'rîmaûne Faciası Uhud Savaşından sonra, bazı kabileler tarafından kendilerine İslam anlatmak için davet ettikleri Müslümanları şehit ettikleri olaydır. Kerbelâ Olayı ise Emeviler döneminde yaşanmıştır.  
**CEVAP C**
9. Hudeybiye Antlaşmasından sonra Hz. Peygamber tarafından çevre ülkelerin hükümdar ve valilerine İslam'a davet mektubu gönderilir. Busra valisine gönderilen elçi Harris b. Umeyr Gassani Kralı tarafından şehit edilir. Bunun üzerine Mute Seferine çıkılır. Hâris b. Umeyr Hz. Peygamber'in öldürülen ilk ve tek elçisidir.  
**CEVAP A**
10. Uhud 625 yılında, Beni Nadir Gazvesi Uhud Savaşından sonra, Hudeybiye Antlaşması 628 yılında, İslam'a davet mektupları Hudeybiye'den sonra, Taif Seferi 630'da Mekke'nin fethinden sonradır.  
**CEVAP A**
11. Hicretten hemen sonra ilk olarak Medine'yi dışarıdan gelecek tehditlere karşı güvence altına almak ve gayri Müslim unsurların Medine dışında yaşayanlarla iş birliğini engellemek için harekete geçilir. Hz. Peygamber'in son söz sahibi kabul edildiği, şehirdeki bütün unsurlarının katılımıyla Medine vesikası kaleme alınır. Böylece Hz. Peygamber'in hicretle birlikte başlayan dinî rehberliği yanında siyasi önderliği de tartışmasız hâle geldi.  
**CEVAP B**
12. Hz. Ebu Bekir döneminde 634 yılında Bizans ile yapılan Ecnadeyn zaferi ile Suriye ve Filistin topraklarının kapıları açılmıştır.  
**CEVAP B**

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - VII

13. Fetihlerin yoğunlaşmaya başladığı Hz. Ömer döneminde üs olarak kurulan şehirlere ordugah adı verilmiştir. Basra, Fustat, Küfe en önemli ordugahlar olmuştur.

CEVAP E

14. Kuzey Afrika'da ilk İslam fetihleri Hz. Ömer döneminde başlamış, Hz. Osman döneminde devam etmiş, Emeviler döneminde tamamlanmıştır. Bu dönemde bölgede yoğun olarak yaşayan halk ise Berberilerdir.

CEVAP D

15. Hz. Ebu Bekir Dönemi'nde birçok hafız şehit olunca unutulmasını engellemek için Hz. Ebu Bekir ayetleri bir araya toplamış ve Kur'an-ı Kerim kitap hâline getirilmiştir. Böylelikle Kur'an-ı Kerim'in günümüze kadar eksiksiz ve bozulmadan gelmesi sağlanmıştır.

CEVAP A

16. A, B, C ve D seneklerinde verilen bilgiler doğrudur. Beytül-hikme Abbasi halifesi Memun döneminde ilmi çalışmalar için açılmıştır. Hz. Ömer döneminde; ülke toprakları yönetim birimlerine ayrılarak illere valiler atanmıştır. Toplanan vergiler sistemli hâle getirilmiş ve İslam Devleti'nin hazinesi yani Beytül-mâl oluşturulmuştur. Hz. Ömer zamanında askerî alanda da düzenlemeler yapılmıştır. İslam tarihinde ilk düzenli ordu ve ordugâh şehirler kurulmuştur. Askerî iktâ sisteminin temelleri atılarak fethedilen topraklar daha verimli kullanılmaya başlanmıştır. Hz. Ömer Dönemi'nde, orduların durumunu yakından takip etmek ve merkezle taşra irtibatını sağlayabilmek için posta evleri inşa edilmiştir. Fethedilen yerlerde İslam'ın tam anlamıyla yerleşmesi için Arabistan'ın çeşitli yerlerinden getirdiği aileleri yerleştirilmiştir. Basra, Küfe gibi yeni şehirler kurulmuştur. Hz. Ömer zamanında Hicret (622) başlangıç kabul edilerek ilk hicrî takvim düzenlenmiştir. Suçlular için ilk defa hapisane kurulması da Hz. Ömer zamanında oldu. Eğitim ve öğretime çok değer veren Hz. Ömer, fetihler genişleyip Arap olmayanlar ve bedeviler Müslüman olunca ve çocukların da sayısı çoğalınca okullar açılmasını emretti ve çocukların eğitim ve öğretimi için görevliler tayin etmiştir.

CEVAP E

17. Hz. Osman döneminde fethedilen bölgelerin imar, iskân, eğitim ve diğer masraflarına da hazineden ciddi miktarlar harcanmıştır. Ekonomik sıkıntıları ortadan kaldırmak isteyen Hz. Osman, Hz. Ömer zamanında halka bağlanan maaşları kesmek zorunda kalmıştır. Birçok insanın etkilendiği ve devlete karşı tavır aldığı bu durum, bir süre sonra Cahiliye Dönemi'ndeki kabilecilik anlayışını tekrar gün yüzüne çıkarmıştır. Bunlara ilave olarak Hz. Osman'ın yapmış olduğu tayinlerde, kendi kabilesi ve ileride Emeviler Devleti'ni kuracak olan Ümeyyeoğullarına ayrıcalık tanıdığı iddiaları halkta tepkileri artırmıştır. Sonuçta Küfe ve Mısır bölgelerinde isyanlar çıkmaya başladı. İsyanın elebaşları Medine'ye gelerek Hz. Osman'ı, Kur'an okuduğu bir esnada evinde şehit etmiştir. Bu isyan ve sonrasında işlenen cinayet ile Müslüman toplum içerisinde ilk fitne hareketi başlamıştır.

CEVAP A

18. Emevilerin kurduğu resmî yazışmaları yürüten Dîvânü'r-resâil, halifenin mektuplarını yazıp gerekli yerlere gönderme işini üstlenen Dîvânü'l-hâtem, devletin çeşitli malî işlerine bakan Dîvânü'l-harâc, posta ve istihbarat işlerini yürüten Dîvânü'l-berîd, askerî işlere bakan Dîvânü'l-cünd Emeviler devrindeki en önemli divanlardı. Deyrülcemâcim Savaşı'nda bütün divanların yanması, Emeviler zamanında divanın nasıl işlediği konusunda bilgi edinilmesini engellemektedir.

CEVAP A

19. Azad edilmiş köle anlamına gelen mevali tabiri; ilk İslam fetihlerinden sonra kendi arzularıyla Müslüman olan ve çoğunluğunu Türkler, İranlılar, Berberiler ve Kiptiler'in oluşturduğu Arap olmayan Müslümanlar için de kullanılır. Emeviler Dönemi'nde mevalilerden fazla vergi alınmıştır. Bu yüzden Emeviler Dönemi'nde topraklar çok genişlese de İslam'ın diğer milletlerce kabulü aynı oranda olmamıştır. Emevilerdeki bu mevali politikası Ömer b. Abdülaziz Dönemi'ne kadar sürdürülmüştür.

CEVAP B

20. Endülüs Emevi Devleti'nin yıkılmasından sonra İspanya'da; Bağımsız Emirlikler Dönemi (1031-1091), Murâbitlar Dönemi (1091-1147), Muvahhidler Dönemi (1147-1229) ve en sonunda Beni Ahmer Devleti Dönemi (1238-1492) yaşanmıştır. Valilikler dönemi İspanya'nın fethinden Endülüs Emevi Devletinin kurulmasına kadar geçen dönemin adıdır.

CEVAP E

### İslam Medeniyetinin Doğuşu - VII

21. Abbasiler Devri'nde siyasi, iktisadi ve dinî sebeplere dayanan isyanlara sık sık rastlanmaktadır. İsyân hareketinin altında milliyetçilik düşüncesinden daha çok özellikle İran kökenli dinî ideoloji yatıyordu. Bu isyanları bastırmak için Divanü'z-zenadîka adı verilen bir müessese kurulmuştur. Abbasiler, devlet işlerini görüşmek için farklı divanlar kurmuştur. Devletin mali işlerine Divân-ü Beytül-mâl, askerî işlere Divanü'l-ceyş, resmî yazışmalara Divan'ı-tevki, posta ve gizli istihbarat hizmetlerine Divanü'l-berid, idari haksızlıklara ve adli hatalara Divan'ı-mezalim bakardı. Kadikudatlık halife Harun Reşit döneminde kurulan baş kadılıktır.
22. Hz. Peygamber döneminde tıp eğitim almaları için İran'daki Cündişapur'a öğrenciler gönderilmiş, zamanla İslam devletinin sınırlarına dahil olan bu şehir önemli bir bilim merkezi olmuştur.
23. Abbas devletinde Samerra dönemi olarak adlandırılan süreç devlet yönetiminde Türk hakimiyetinin olduğu dönemdir. Türklerin ordudaki sayı ve nüfuzunun artması ve onların Bağdat'taki faaliyetleri halkı rahatsız etmeye başlayınca Mu'tasım hilafet merkezini nakledecek bir yer aradı ve Samerra'da karar kıldı (835). İnşaatin yürütülmesi görevini Türk askerlere verdi ve şehir kısa zamanda tamamlandı. Burada Türkler için geldikleri bölgeler esas alınarak ayrı ayrı mahalleler kuruldu. Böylece tarihe Samerra devri (836-892) olarak geçen ve Türk hakimiyetinin zirvede olduğu bir dönem başladı.
24. 945 yılında Büveyhîler'in Bağdat'a girerek hâkimiyeti ele geçirmesi Abbâsî Devleti açısından önemli bir kırılma noktası olarak kabul edilebilir. Büveyhîler'in gelişiyile birlikte Abbâsî halifelerinin yetkileri sadece sembolik hale gelmiş, siyasi hâkimiyet tamamen Büveyhîler'in eline geçmişti. Büveyhîler, halifeyi makamında bırakmak suretiyle sadece aynı mezhebe mensup oldukları Şii'lerin değil, aynı zamanda halifeye bağlı Sünnîlerin kontrolünü de ellerine geçirmiş oluyorlardı. Bu dönemde Bağdat İslâm dünyasının merkezi olmaktan çıkmıştı. Büveyhîler'in kurduğu bu baskı Selçukluların bölge üzerinde etkin rol oynamaya başladığı 1055 yılına kadar devam etmiştir.
25. Samaniler Horasan'da, Tahiriler Sistan'da, Saffariler Gazne ve Sistan'da, Büveyhiler Deylem'de kurulmuştur. Bu bölgeler Asya'da İran ve Irak toprakları üzerindedir. İdrisiler ise Fas'ta kurulmuştur. Tahiriler Abbâsîler Devleti içerisinde müstakil olarak kurulmuş ilk devlettir.
26. Tolunoğulları Devleti 868 yılında Abbasîler'in Mısır valisi Türk asıllı Ahmed b. Tolun tarafından kurulmuştur. Ahmet b. Tolun kısa zamanda Fırat'ın batısındaki tüm toprakları yani Suriye, Filistin, Antakya, Tarsus'u ele geçirmiştir.
27. İslam tarihinde ilk elde edilen topraklar ise Uhud'dan altı ay sonra alınan Benî Nadîr arazisidir.
28. İslam dünyasında ilk filozof Kindî kabul edilirse de, bazı çağdaş bilginlere göre kelimenin tam anlamıyla gerçek ilk filozof Farabî'dir. Farabî, özellikle mantık alanındaki çalışmaları ve katkılarıyla meşhur olmuştur. Bunun için Aristo'dan sonra kendisine "Muallim-i Sâni (İkinci Öğretmen)" denmiştir. Ayrıca Farabî, İslam dünyasında siyaset felsefesi yapan ilk bilgin olarak kabul edildiği gibi ilk müzik felsefesi yapan bilgin olarak da kabul edilir.
29. İbn-i Sina Samanoğulları, Gazneliler, Büveyhîler'in saraylarında saray doktorluğu yapmıştır. Bir müddet Büveyhîler'e vezirlik de yapmıştır. İbn Sina, çağlar boyu uzun süre sadece İslam dünyasında değil; Batı'da da büyük bir filozof ve tıpta tek otorite kabul edilmiştir. Felsefe ve tıp bilimlerine birçok katkısı vardır. Zihin hastalıkları konusunda psikiyatri yöntemini ilk uygulayan bilginidir.
30. Endülüs'ün ilk filozofu olan İbn Bâcce, Batı'da Avempace ismiyle anılıyordu. Felsefeye ve müziğe rağbet eden İbn Bâcce, Farabî ve Aristo'nun eserleri hakkında yorum eserler yazarak Meşşâîlik felsefesinin Endülüs'e girmesine sebep olmuştur.
31. Kerbela Olayı, Cemel Savaşı, Siffin Savaşı ve Hakem Olayı İslam dünyasındaki iç çekişmelerle ilgilidir. Hendek Savaşı ise Müslümanlarla müşrikler arasında yapılan savaştır.